

Aušra ROSTLUND, Izabela SAVICKIENĖ

Studijų kokybės vertinimo centras, Vytauto Didžiojo universitetas •

Centre for Quality Assessment in Higher Education, Vytautas Magnus University

KOLEGIJŲ IŠORINIO ĮVERTINIMO STRUKTŪRA, PROBLEMOS IR JŲ SPRENDIMO GALIMYBĖS

STRUCTURE, PROBLEMS AND POSSIBILITIES FOR THEIR SOLUTION IN EXTERNAL EVALUATION OF COLLEGES

SANTRAUKA

Straipsnyje pagrindžiama kolegijų išorinio įvertinimo struktūra aukštojo neuniversitetinio mokslo sektoriuje, atskleidžiamos šio proceso metu kylančios problemos ir jų sprendimo galimybės: aptariamas kolegijų išorinio įvertinimo reiškinys ir pateikiama jo samprata; analizuojamas Europos aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo procesas ir apibūdinami jį sudarantys etapai; taip pat pristatomos Lietuvos kolegijų išorinio įvertinimo metu kylančios problemos ir jų sprendimo galimybės įvertinime dalyvaujančių asmenų požiūriu.

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ APIBRĖŽIMAI

- *Išoriniai įvertintojai* – asmenys, nepriklausantys kolegijos bendruomenei, kurie, interpretuodami surinktą susistemintą ir išanalizuotą informaciją siūlo nutarimą apie tos institucijos veiklos kokybės būklę. Lietuvoje kolegijų išoriniai įvertintojai taip pat atlieka vertintojų funkcijas.
- *Įvertinimas* – nutarimo priėmimas, atliekamas remiantis vertinimo rezultatais, apie institucijoje sudarytų studijų sąlygų tinkamumą.

ABSTRACT

The article grounds the structure of the external evaluation of colleges at the level of the non-university higher education sector, and it reveals the problems met in this process as well as possibilities for their solution: the phenomenon of the external evaluation of colleges is discussed and its concept is presented; the external evaluation process of the European higher schools is analysed and its stages are described; the problems and possibilities for their solution in the external evaluation of Lithuanian colleges are presented in the views of those participating in the evaluation.

DEFINITIONS OF KEY WORDS

- *External evaluators* – individuals outside the college's community who interpret the data gathered, systematised and analysed, and propose the judgement on the quality of the institution's work. In Lithuania, external evaluators of colleges also perform functions of assessors.
- *Evaluation* – judgement, based on the results of the assessment, regarding the study opportunities provided in the institution.
- *Evaluation structure* – stages composing the

- *Įvertinimo struktūra* – įvertinimo procesą sudarantys etapai ir juos apibūdinantys parametrai.
- *Kolegijos išorinis įvertinimas* – kolegijos bendruomenei nepriklausančių asmenų atliekamas vertinimas ir, remiantis jo rezultatais, nutarimo priėmimas apie institucijoje sudarytų studijų sąlygų tinkamumą parengti specialistus, orientuotus į praktinę mokslo ir technologijų naujovėmis pagrįstą profesinę veiklą.
- *Vertinimas* – informacijos rinkimas, sisteminimas ir analizė, siekiant priimti nutarimą apie kolegijos veiklos kokybės būklę.
- *Vertintojas* – asmuo, renkantis, sisteminantis ir analizuojantis informaciją apie kolegijos veiklos kokybę.

ĮVADAS

Europos aukštojo mokslo sektoriuje vis daugiau dėmesio skiriama išorinio kokybės užtikrinimo procedūroms ir kriterijams (*London Communiqué, 2007; Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe, 2006*). Akcentuojama, kad išorinis aukštųjų mokyklų įvertinimas turi būti skaidrus ir atliekamas pagal apibrėžtus reikalavimus. Įgyvendinant šiuos tikslus būtina aiškiai apibūdinti išorinio įvertinimo procesą ir numatyti jo tobulinimo priemones.

Lietuvos mokslininkai ir praktikai yra diskutavę (Dienys, Pukelis, Žiliukas, 2005; Stumbrys, 2004 ir kt.) apie kolegijų išorinį įvertinimą, tačiau trūksta mokslinių tyrimų, pagrindžiančių šio proceso nuoseklumą ir nurodančių jo tobulinimo galimybes. Šiame straipsnyje siekiama atsakyti į probleminius klausimus: kokias procedūras ir kokius etapus turi apimti kolegijų išorinis įvertinimas, kokios kliūtys kyla šias procedūras taikant, kaip tas procedūras patobulinti, kad įvertinimo procesas būtų kokybiškas, o įvertinimo metu gauti rezultatai veiksmingesni? Atsakymai

evaluation process and parameters describing them.

- *External evaluation of colleges* – assessment by individuals outside the college's community and, following the results of this assessment, their judgement on the study opportunities provided in the institution to prepare professionals for practical work applying science and technological innovations.
- *Assessment* – data gathering, systematisation and analysis, with the intention to make a judgement on the quality of the college's work.
- *Assessor* – an individual gathering, systematising and analysing data on the quality of the college's work.

INTRODUCTION

In the European higher education sector, the attention for the procedures and criteria of external quality assurance is recently increasing (*London Communiqué, 2007; Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe, 2006*). It is emphasised that the external evaluation of higher schools should be transparent and carried out following the stated requirements. Seeking to attain those goals, it is essential to explicitly describe the external evaluation process and identify ways for its development.

Lithuanian scientists and practitioners (Dienys, Pukelis, Žiliukas, 2005; Stumbrys, 2004, etc.) have discussed the external evaluation of colleges, however there is a lack of scientific research grounding the sequence of this process and directing to possibilities of its development. This article covers several problematic questions. Which procedures and stages should structure the external evaluation of colleges? What difficulties do appear applying those procedures in practice? How to improve the procedures to make the evaluation process of good quality and reach more effective results

į šiuos klausimus aktualūs aukštojo mokslo tyrėjams ir politikams, išorinio kokybės užtikrinimo agentūroms bei įvertinamoms institucijoms – kolegijoms.

Straipsnio tikslas – pagrįsti kolegijų išorinio įvertinimo struktūrą aukštojo neuniversitetinio mokslo sektoriuje, atskleisti šio proceso metu kylančias problemas ir jų sprendimo galimybes. Siekiant šio tikslo, straipsnyje analizuojamas kolegijų išorinio įvertinimo reiškinyje ir pateikiama jo samprata. Po to atliekama Europos aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo procesų analizė, kurios rezultatai leidžia išskirti penkis įvertinimo etapus ir nustatyti juos apibūdinančius parametrus. Remiantis atskleistais įvertinimo etapais, pateikiami empirinio tyrimo rezultatai, parodantys Lietuvos kolegijų išorinio įvertinimo metu kylančias problemas ir jų sprendimo galimybes įvertinime dalyvaujančių asmenų požiūriu. Straipsnyje aptariami 2007 m. atlikto individualaus diagnostinio pusiau standartizuoto pokalbio rezultatai, gauti apklausus išorinį įvertinimą organizuojančius asmenis, išorinius įvertintojus ir įvertintų kolegijų atstovus (vadovus ir už kokybės užtikrinimą kolegijoje atsakingus asmenis).

1 KOLEGIJŲ IŠORINIO ĮVERTINIMO SAMPRATA

Kolegijos – neuniversitetinės aukštosios mokyklos, kuriose turi būti sudarytos studijų sąlygos, leidžiančios parengti specialistus, orientuotus į praktinę, mokslo ir technologijų naujovėmis pagrįstą profesinę veiklą. Šių sąlygų tinkamumą galima išsiaiškinti atlikus vertinimą ir jo rezultatais paremtą įvertinimą. Įvairūs autoriai, aptardami vertinimo ir įvertinimo procesus, vertinimui (angl. *assessment*) priskiria informacijos rinkimą, sistemimą ir analizę, kurios duomenimis

of evaluation? Answers to those questions are topical for higher education researchers and politicians, external quality assurance agencies and institutions being evaluated, i.e. colleges.

The purpose of the article is to substantiate the structure of the external evaluation of colleges at the level of the non-university higher education sector, and reveal the problems met in this process as well as possibilities for their solution. Following the purpose, the article analyses the phenomenon of the external evaluation of colleges and presents its concept. Afterwards, the external evaluation process of the European higher schools is under analysis, and its results lead to the identification of five evaluation stages and parameters describing them. Referring to the defined evaluation stages, the results of the empirical research are presented to reveal the problems and possibilities for their solution in the external evaluation of Lithuanian colleges in the views of those participating in the evaluation. The article discusses the results of an individual diagnostic semi-standardised conversation, held in 2007, with the organisers of external evaluation, external evaluators and representatives of the evaluated colleges (heads and ones responsible for quality assurance in the college).

1 CONCEPT OF EXTERNAL EVALUATION OF COLLEGES

Colleges are non-university higher schools where study opportunities should be provided to develop professionals for practical work applying science and technological innovations. The relevance of those opportunities might be identified by assessment and evaluation, when the latter is based on the assessment results. In the description of assessment and evaluation processes, various authors mention data gathering, systematisation and analysis as the constituents of assessment, whereas evaluation

naudojamasi priimant sprendimą apie tiriamo objekto kokybę; o įvertinimu (angl. *evaluation*) laikomas pats sprendimo priėmimas – nutarimas, kad tiriamas objektas yra geras arba blogas, atitinkantis arba neatitinkantis suformuluotų tikslų, reikalavimų ir vartotojų poreikių (Dienys, Pukelis, Žiliukas, 2005; Savickienė, 2005; Gurskienė, 2004; Kraujutaitytė, 2003; Arendsas, 1998; Gage, Berliner, 1994 ir kt.).

Kolegijų įvertinimas gali būti vidinis ir išorinis. Vidinio įvertinimo metu aukštosios mokyklos bendruomenė nustato kokybės būklę institucijoje ir priima sprendimus dėl pastarosios veiklos tobulinimo; išorinis įvertinimas – nepriklausomų ekspertų nutarimas dėl aukštosios mokyklos veiklos kokybės (*Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions*, 2004). Vidinio įvertinimo rezultatai pateikiami įšivertinimo ataskaitoje (neformaliai ji dažniausiai vadinama savianalizės ataskaita arba tiesiog savianalize), kurioje parodomi pagrindiniai kolegijos privalumai ir trūkumai pagal svarbiausius jos veiklą lemiančius parametrus. Vėliau gautų rezultatų pagrindu sudaromas ir įgyvendinamas veiksmų tobulinimo planas. Išorinio įvertinimo metu kolegijos bendruomenei nepriklausantys asmenys analizuoja jos pateiktą įšivertinimo ataskaitą, lankosi kolegijoje, įvertina jos veiklos kokybę ir pateikia kokybės gerinimo rekomendacijas. „Savianalizė yra ne tikrai pirmoji išorinio vertinimo dalis, bet ir sudėtinė vidinės kokybės užtikrinimo sistemos dalis. Labai svarbu, kad į savianalizę kuo aktyviau įsitrauktų studentai kaip studijų paslaugų gavėjai. Paprastai pagrindinis savianalizės trūkumas yra tas, kad ji rengiama išoriniams vertintojams, o ne sau patiems, visų pirma savo vidiniam vartojimui“ (Stumbrys, 2004, p. 162).

Ir vidinis, ir išorinis įvertinimas gali būti formuojamasis arba apibendrinamasis. Formuojamasis atliekamas planuojant tam tikrą veiklą arba tos veiklos eigoje,

is defined as decision making, i.e. judgement saying whether the object is good or bad, conforming or not to the set goals, requirements or customer satisfaction (Dienys, Pukelis, Žiliukas, 2005; Savickienė, 2005; Gurskienė, 2004; Kraujutaitytė, 2003; Arends, 1998; Gage, Berliner, 1994; and other authors).

The evaluation of colleges can be internal or external. When the first one is carried out, the community of the higher school are judging on the quality of the institution and making decisions due to its work improvement. External evaluation is a decision by independent experts on the quality of the work of the higher school (*Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions*, 2004). Results of internal evaluation are presented in the self-evaluation report (in practice, it is often called a self-analysis report or just self-analysis) that reveals the key strengths and weaknesses of the college under the most significant parameters of its work. Subsequently, the action improvement plan is scheduled on the basis of those results. In the course of external evaluation, individuals outside the college's community analyse its self-evaluation report, visit the college, evaluate the quality of its work, and provide recommendations for quality improvement. "Self-analysis is not only the first part of external assessment but it is a constituent part of an internal quality assurance system. It is very important that the students, as recipients of study services, took an active part in the process of self-analysis. Usually the main drawback of self-analysis is that it is prepared for external assessors, not for themselves, not for internal use" (Stumbrys, 2004, p. 162).

Both internal and external evaluation can be formative or summative. The first one is performed while an activity is being planned or in the course of the activity, with the intention to identify what needs to be improved, whereas summative evaluation is carried out when some activity has been completed, with

siekiant išsiaiškinti, ką reikia patobulinti, o apibendrinamasis įvertinimas taikomas kokiai nors veiklai pasibaigus, kai siekiama nustatyti jos kokybę (Patry, Gastager, 2004; Arendsas, 1998; Gage, Berliner, 1994). Išorinis įvertinimas, kurį inicijuoja studijų kokybės užtikrinimo agentūros, yra daugiau apibendrinamojo pobūdžio. Kolegijos bendruomenės inicijuotas išorinis įvertinimas, kai ji pasiekviečia nepriklausomus šalies arba užsienio ekspertus, dažniau būna formuojamasis.

Vidinis ir išorinis įvertinimas yra tarpusavyje glaudžiai susiję: „vidinio vertinimo kokybė turi įtakos išoriniam vertinimui, o išorinis netiesiogiai svarbus vidiniam vertinimui, nes nurodo vertinimo kriterijus, pagal kuriuos mokykla pati vertins savo veiklą, produktus ir kt. Šių vertinimų dermė sudaro sąlygas objektyvesniam įvertinimui“ (Žibėnienė, Stasiulionienė, 2006, p. 128). Nors vidinio ir išorinio įvertinimo tiksluose gali būti akcentuoti skirtingi dalykai, tarp jų taip pat egzistuoja sąsajos. M. Barkauskaitė ir R. Bruzgelevičienė (2002) išsamiai aptaria skirtingus įvertinimo tikslus, tarp kurių pastebima aiški dermė. Pavyzdžiui, išoriniu įvertinimu siekiama parodyti, kaip švietimo įstaigai, atsižvelgiant į jos socialinį, kultūrinį kontekstą, paskirtį, sekasi įgyvendinti bendruosius ugdymo ir saviugdodos tikslus bei uždavinius; o vidiniu įvertinimu siekiama nusistatyti, kaip įstaigai, atsižvelgiant į jos kontekstą, paskirtį, sekasi įgyvendinti valstybinių dokumentų iškeltus bendruosius asmens ugdymo ir saviugdodos tikslus, vertybes ir principus. Šiuo atveju įvertinant abiem būdais akcentuojamas atitikimas ugdymo ir saviugdodos tikslams. Kitas išorinio ir vidinio įvertinimo tikslas iškelia objektyvios informacijos teikimo svarbą: suteikti objektyvią ir tikslią informaciją apie konkrečios švietimo įstaigos kokybę švietimo klientams, tėvams, visuomenei, įstatymų lydimųjų aktų nustatyta tvarka (išorinis įvertinimas); suteikti

the intention to determine its quality (Patry, Gastager, 2004; Arends, 1998; Gage, Berliner, 1994). External evaluation that is initiated by a higher education quality assurance agency is mostly of a summative kind. External evaluation initiated by a college community, when it invites independent experts from the country or abroad, is usually formative.

Internal and external evaluation is closely interrelated: “the quality of internal assessment has an impact on external assessment, and external one is indirectly important for internal assessment, as it determines the assessment criteria that will be applied by a school in the assessment of its work, products, etc. The coherence between those two types of assessment provides opportunities for more impartial evaluation” (Žibėnienė, Stasiulionienė, 2006, p. 128). Even if internal and external evaluation goals stress different issues, they also have correlations. Barkauskaitė and Bruzgelevičienė (2002) discuss different goals of evaluation in detail, and among them a distinct relation is noticeable. For example, external evaluation intends to demonstrate how an educational institution, regarding its social, cultural context and mission, is successful to realise general goals and aims of education and self-development, whereas internal evaluation intends to identify how an institution, regarding its context and mission, is successful to realise general goals, values and principles of individual's education and self-development stated in the national documents. In both cases, the two types of evaluation underline the conformance to education and self-development goals. One more goal of external and internal evaluation highlights the delivery of unbiased information: to deliver unbiased and precise information on the quality of the particular educational institution to the education customers, parents and society in line with the order set in the acts following the related laws (external evaluation); to deliver unbiased information on the status of an educational institution or

objektyvią informaciją apie švietimo įstaigos ar jos atskirų sričių būklę savo įstaigos klientams (vidinis įvertinimas).

Aukštojo mokslo sistema gali būti įvertinama įvairiais aspektais: institucijų, studijų programų ir dalykų, teminiu ir konkrečių asmenų veiklos. Šiame straipsnyje aptariamas kolegijų įvertinimas priskiriamas pirmajam aspektui – juo parodoma, kad atliekamas institucijų veiklos tyrimas, kurio metu aiškinamasi visų veiklų aukštojoje neuniversitetinėje mokykloje kokybė, apimant kolegijos valdymą, finansinių ir materialinių išteklių palaikymą, tarptautinių ryšių plėtojimą ir kitas veiklas. Įvertinimo turinį lemia tai, kokia kokybės koncepcija jis yra grindžiamas. Jei kolegijos kokybė suvokiama kaip atitikimas tikslams, pastarieji tampa įvertinimo pagrindu: tiriamas kolegijos veiklos ir jos rezultatų suderinamumas su institucijos misija ir strateginiais tikslais bei uždaviniais, kurie keliami kolegijoms jų veiklą reglamentuojančiuose nacionaliniuose šalies ir tarptautiniuose dokumentuose. Jei kolegijos kokybė laikoma atitikimas reikalavimams, aukštosios mokyklos įvertinimo metu aiškinamasi, ar jos veikla ir pasiekti rezultatai dera su juos apibūdinančiais standartais (reikalavimais). Kai kolegijos kokybė siejama su atitikimu vartotojų poreikiams, pastarieji vadinami institucinio įvertinimo pagrindu ir tiriama, ar kolegijoje vykstantys procesai bei jos veiklos pasiekimai tenkina išorinių ir vidinių paslaugų vartotojų poreikius.

Apibendrinant galima teigti, kad kolegijos išorinis įvertinimas – kolegijos bendruomenei nepriklausančių asmenų atliekamas vertinimas ir, remiantis jo rezultatais, nutarimo priėmimas apie institucijoje sudarytų studijų sąlygų tinkamumą parengti specialistus, orientuotus į praktinę, mokslo ir technologijų naujovėmis pagrįstą profesinę veiklą.

its various activity areas to the customers of this institution (internal evaluation).

Evaluation of different types is conducted in the system of higher education: institutional, study programme and subject, thematic and evaluation of some individual work. The evaluation of colleges that is discussed in this article belongs to the first type. It involves the research of the institution's work to identify the quality of all the activities performed in the non-university higher school, including the management of the college, maintenance of financial and material resources, development of international relations and other activities. The content of evaluation is determined by the quality conception, on which the evaluation is based. If the quality of the college is perceived as the conformance to goals, the goals become the basis of evaluation: the study focuses on the conformance of the work and results of the college to its mission, strategic goals and aims that have been defined in the national and international documents regulating the college work. If the quality of the college is treated as the conformance to requirements, evaluators of the higher education institution check whether the activities completed and results achieved conform to the standards (requirements) that have defined them. If the quality of the college is meant as the conformance to consumer needs, they become the basis of the institutional evaluation that examines if the processes in the college and its achievements meet the needs of external and internal consumers.

To summarise, we might state that the external evaluation of the college is the assessment by individuals outside the college's community and, following the results of this assessment, their judgement on the quality of the college's work, with regard to the conformance of the opportunities provided in the institution to develop professionals for practical work applying science and technological innovations.

2 EUROPOS AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ IŠORINIO ĮVERTINIMO PROCESAS

Aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo procesas daugelyje Europos šalių yra panašus. Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo tinklo (toliau – ENQA) parengtos apžvalgos (*Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe*, 2006; *Quality Convergence Study*, 2005; *Accreditation Models in Higher Education*, 2004; *Quality Procedures in European Higher Education*, 2003) įrodo, kad išorinis įvertinimas dažniausiai apima penkis etapus: pasirengimą aukštųjų mokyklų išoriniam įvertinimui, aukštosios mokyklos parengtos įsivertinimo ataskaitos tyrimą, išorinio vertinimo vizitą, išorinio įvertinimo ataskaitos parengimą ir paskelbimą, procedūras užbaigus išorinį įvertinimą. Tai – ciklinis procesas (1 pav.).

Žemiau išsamiau aptariama institucijų išorinio įvertinimo struktūra – pagrindinės procedūros, atskleidžiančios jo etapų parametrus.

Pasirengimas institucijų išoriniam įvertinimui apima šias pagrindines procedūras: išorinio įvertinimo tikslo įvardijimą, proceso planavimą, įvertinimo reikalavimų formulavimą, įvertintojų mokymus, aukštosios mokyklos įsivertinimo ataskaitos ir kitų įvertinimui reikalingų dokumentų parengimą.

Rengiantis išoriniam įvertinimui pirmausia yra apibrėžiamas jo tikslas: *atsiskaitomybė, tobulinimas, informavimas, palyginamumas* arba viename išorinio įvertinimo etape derinami keli tikslai. Po to numatomas išorinio įvertinimo modelis ir jis teisiškai įforminamas. Vėliau pradedamas planuoti išorinio įvertinimo procesas: t. y. sudaromas vertinimo vizitų tvarkaraštis, planuojami žmogiškieji, materialiniai ir finansiniai išteklių. Dažniausiai aukštųjų mokyklų išorinis įvertinimas

2 EXTERNAL EVALUATION PROCESS OF EUROPEAN HIGHER SCHOOLS

The external evaluation of higher schools is similar with regard to its process in most European countries. The surveys (*Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe*, 2006; *Quality Convergence Study*, 2005; *Accreditation Models in Higher Education*, 2004; *Quality Procedures in European Higher Education*, 2003) presented by the European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA) demonstrate that institutional evaluation most often is structured of five stages: the preparation for the external evaluation of higher schools, the study of the self-evaluation report prepared by the higher school, an external assessment visit, the preparation and announcement of the external evaluation report, the follow-up procedures of external evaluation. It is a cyclic process (Fig. 1).

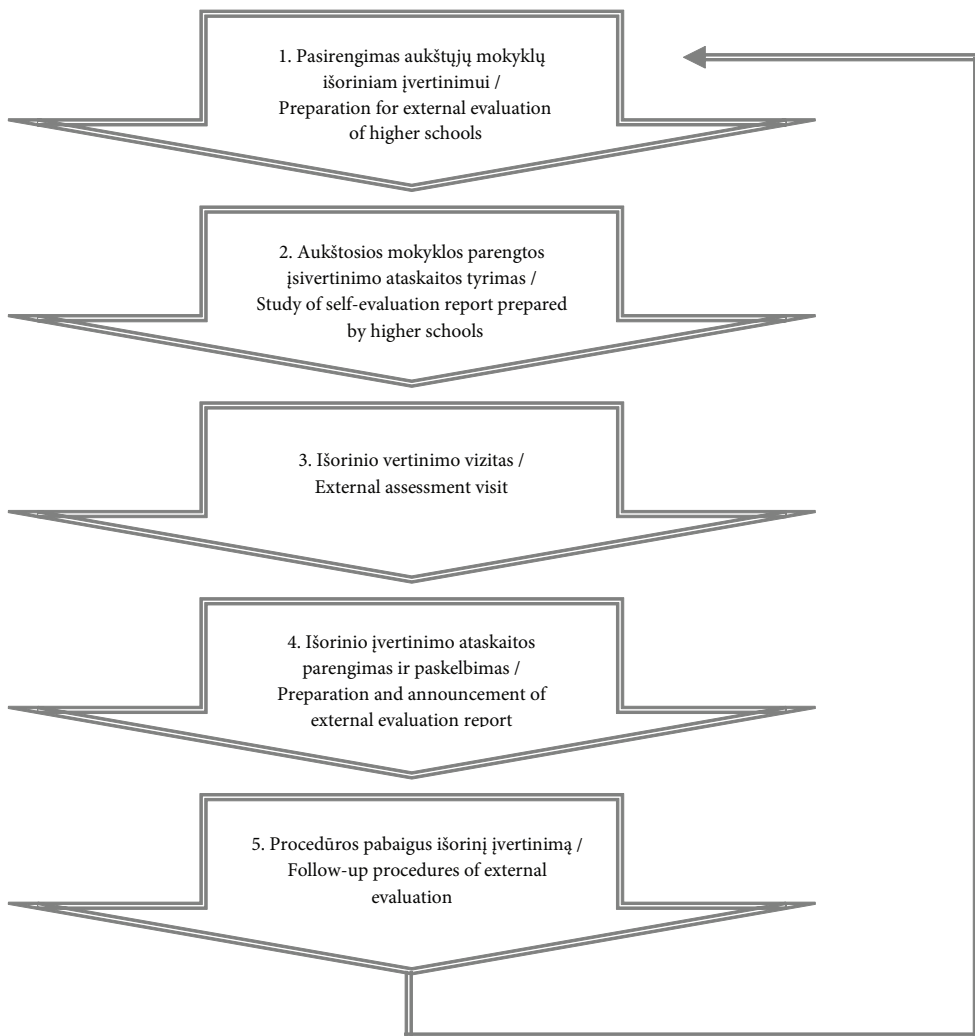
Below the structure of external institutional evaluation is discussed in more detail presenting the main procedures that reveal the parameters of evaluation stages.

The preparation for external institutional evaluation includes the following main procedures: the identification of the external evaluation goal, the planning of the process, the setting of the evaluation requirements, the training of evaluators, the production of the self-evaluation report and other related documents of a higher school.

First of all, the preparation for the external evaluation at the sector level includes the definition of its goal: *accountability, improvement, information, comparability* or matching of several goals in one stage of external evaluation. Next, the model of external evaluation is chosen and legally documented. Afterwards, the planning of external evaluation process starts: the timetable of assessment visits is scheduled, and human, material as well as financial resources are planned ahead. The

vyksta periodiškai, kas 5–7 metus. Jį atlieka atrinkti įvairių sričių specialistai, kurie rengiami ekspertais pagal specialias mokyimo programas ir vėliau įrašomi į išorinio kokybės užtikrinimo agentūros sudarytą ekspertų duomenų banką. Pirmajame etape ši agentūra parengia reikalavimus aukštosioms mokykloms bei išoriniams įvertintojams: įvertinamai institucijai nurodoma kaip, kada ir kokią informaciją ji turėtų pateikti, o įvertintojams sudaromos

external evaluation of higher schools is usually carried out in the period from 5 to 7 years. It is performed by professionals of different fields who are trained as experts according to special training programmes, and later, the external quality assurance agency includes them in its expert database. In the preparation stage, this agency sets requirements for higher schools and external evaluators: the institution being evaluated is told how, when and what information it should deliver, while

1 pav. Aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo proceso etapai
 Fig. 1. Stages of external evaluation process of higher schools

metodinės rekomendacijos, kaip ir kokią darbą jie turi atlikti išorinio įvertinimo metu.

Viena iš svarbiausių pasirengimo etapo procedūrų yra aukštosios mokyklos įsivertinimo ataskaitos ir kitų įvertinimui reikalingų dokumentų parengimas. Ataskaita – institucijos išorinio įvertinimo pagrindas, be kurio šis procesas iš principo negalimas. Akcentuotina tai, kad išorinio įvertinimo ataskaita yra nuolatinio institucijos vidinio įsivertinimo dalis. Į jos rengėjų komandas dažniausiai yra įtraukiami visų aukštosios mokyklos kokybe suinteresuotų grupių atstovai: studentai, vadovybė, administracija ir dėstytojai, techninis personalas ir kt. Įsivertinimo ataskaitos atlikimo ir pateikimo išoriniam įvertinimui reglamentavimo lygis įvairiose šalyse skiriasi, pavyzdžiui, Norvegijoje, Suomijoje ir Švedijoje šie dokumentai yra rengiami taip, kad būtų naudingi pačiai institucijai, juose identifikuojami savo veiklos privalumai ir trūkumai bei numatomi kokybės gerinimo prioritetai. Airių ir britų įsivertinimo modeliai yra daugiau hierarchinės struktūros, juose koncentruojamasi į organizacinius aspektus. Lietuvoje įsivertinimo ataskaita, skirta išoriniam įvertinimui, yra pateikiama pagal Studijų kokybės vertinimo centro (toliau – SKVC) nustatytą formą ir atitinkamus reikalavimus, o kolegijų veiklos kokybės išoriniam įvertinimui be pagrindinio tikslo – įvertinti kolegijos veiklos kokybę ir parengti jos veiklos tobulinimo rekomendacijas, yra keliamas ir specifinis tikslas – įvertinti kolegijos pažangą, padarytą nuo jos įsteigimo ir suformuluoti įvertinamuosius sprendimus dėl nuolatinio statuso suteikimo (*Kolegijų veiklos kokybės vertinimo tvarkos aprašas*, 2006).

Aukštosios mokyklos parengtos įsivertinimo ataskaitos tyrimas apima informacijos apie institucijoje sudarytas studijų sąlygas rinkimą, analizę ir sisteminimą, remiantis nustatytomis veiklos sritimis

evaluators receive methodical recommendations, explaining how and what tasks should be completed in external evaluation.

In the preparation stage, one of the most essential procedures is the production of the self-evaluation report and other related documents of a higher school. The report is the basis for external institutional evaluation, and this process is impossible without the report. It is necessary to emphasise that the report for external evaluation is a part of continuous internal institutional evaluation. Teams of report writers usually include the representatives of all the groups interested in the quality of the higher school: students, school managers, administrators and lecturers, technical staff and others. In various countries, the difference lies in the regulation level to complete the self-evaluation report and deliver it for external evaluation. For example, in Norway, Finland and Sweden, those documents are prepared so that to be valuable for the institution itself with the identification of strengths and weaknesses as well as quality improvement priorities. The Irish and British self-evaluation models are more of a hierarchical structure with the focus on organisational aspects. In Lithuania, the self-evaluation report intended for external evaluation is presented according to the format and relevant requirements set by the Centre for Quality Assessment in Higher Education (CQAHE), and the external evaluation of the quality of the colleges has two purposes. The main purpose is to evaluate the quality of the colleges' work and provide recommendations for its improvement, while the specific aim is to evaluate the progress of the college achieved since its establishment, and provide evaluative decisions concerning the award of the regular status as a college (*Kolegijų veiklos kokybės vertinimo tvarkos aprašas/The Set of the Assessment Order for the Quality of the Colleges' Work*, 2006).

The study of the self-evaluation report prepared by the higher school includes data

(kokybės dimensijomis); ataskaitoje pateiktų argumentų svarumo įvertinimą; aukštosios mokyklos pažangos įvertinimą ir kitas žemiau aptartas procedūras.

Įsivertinimo ataskaitose ir kituose išoriniam įvertinimui skirtuose dokumentuose aukštoji mokykla pateikia informaciją pagal tam tikras veiklos sritis (kokybės dimensijas). Lietuvoje kolegijos, besiruošdamos išoriniam įvertinimui, savo veiklą analizuoja pagal 9 veiklos sritis: valdymą, studijų planavimą ir organizavimą, mokslo taikomuosius tyrimus ir ryšius su partneriais Lietuvoje, tarptautinį bendradarbiavimą, personalą, materialinius ir finansinius išteklius, vidinę kokybės užtikrinimo sistemą, absolventų kvalifikacijos įgijimo vertinimo sistemą ir rengiamų specialistų paklausą.

Daugelio Europos šalių aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo procese naudojami statistiniai duomenys, atspindintys įvairių institucijos veiklos sričių būklę. 1 lentelėje pateikti ENQA atlikto tyrimo (*Quality Procedures in European Higher Education*, 2003), kuriame dalyvavo 34 kokybės užtikrinimo agentūros, rezultatai. Jie parodo, kad atliekant

gathering, systematisation and analysis regarding the study opportunities provided in the institution on the basis of the defined work areas (quality dimensions); the evaluation of the validity of evidence presented in the report; the evaluation of the progress made by the higher school and other procedures described below.

The self-evaluation reports and other documents for external evaluation include the data provided by the higher school on its work areas (quality dimensions). In Lithuania, the colleges preparing for external evaluation analyse their work in accordance with 9 work areas: management, planning and organisation of studies, applied science research and communication with partners in Lithuania, international cooperation, staff, material and financial resources, internal quality assurance system, the assessment system of graduates' qualification acquisition and demand of trained professionals.

In most European countries, the external evaluation of higher schools use statistical data revealing the quality of different institutional work areas. Table 1 presents the results of the research (*Quality Procedures in European Higher Education*, 2003) organised by ENQA

1 lentelė. **Statistinių duomenų tipai ir jų naudojimo dažnumas Europos aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo procese**

Table 1. **Types of statistical data and frequency of their use in external evaluation of European higher schools**

EIL. NR. NO.	STATISTINIŲ DUOMENŲ TIPAI TYPES OF STATISTICAL DATA	STATISTINIŲ DUOMENŲ NAUDOJIMO DAŽNUMAS, PROC.* FREQUENCY OF STATISTICAL DATA USE, (%)*
1.	Statistiniai duomenys apie studentus Statistical data on students	100
2.	Statistiniai duomenys apie aukštosios mokyklos finansus Statistical data on financial information of the higher school	61
3.	Statistiniai duomenys apie administracijos personalą Statistical data on administrative staff	61
4.	Statistiniai duomenys apie akademinį personalą Statistical data on academic staff	90
5.	Darbo rinkos statistiniai duomenys Labour market statistics	61

* duomenis pateikė 31 iš 34 apklausoje dalyvavusių kokybės užtikrinimo agentūrų / data was presented by 31 quality assurance agencies among 34 ones that participated in the survey

įvertinimą dominuoja statistiniai duomenys apie pagrindinius studijų proceso dalyvius – studentus (100 proc.) ir akademinį aukštosios mokyklos personalą (90 proc.).

Apibendrinant duomenų, analizuojamų atliekant Europos aukštųjų mokyklų išorinį įvertinimą, pobūdį galima išskirti šiuos dėsningumus (*Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe*, 2006):

1) instituciją įvertinant pirmą kartą, didesnis dėmesys yra skiriamas ištekliams ir sąnaudoms, panaudotoms siekiant gauti atitinkamus rezultatus: analizuojama, kaip institucija pasirengusi savo veiklai, tiriamas jos misijos pagrįstumas, materialinių ir finansinių išteklių, personalo kokybė ir pan.;

2) atliekant pakartotinį institucijos įvertinimą, didesnis dėmesys skiriamas pasiektiems rezultatams: analizuojamas institucijos misijos ir tikslų pasiekimo lygis; valdymo ir studijų kokybės užtikrinimo mechanizmų veiksmingumas ir pan.

Išoriniai įvertintojai, analizuodami aukštosios mokyklos įsivertinimo ataskaitose ir kituose susijusiuose dokumentuose pateiktą informaciją, siekia šių pagrindinių tikslų: įvertinti argumentų, pagrindžiančių institucijos įvardytus veiklos privalumus ir trūkumus, svarumą; įvertinti aukštosios mokyklos pažangą per tam tikrą laikotarpį bei jų parodytas pastangas kokybei gerinti; įvertinti veiksmų plano kokybei gerinti pagrįstumą nurodytiems trūkumams pašalinti; nustatyti problemines arba neaiškiai apibūdintas kolegijos veiklos sritis; sudaryti papildomai analizei reikalingos informacijos ir dokumentų sąrašą, kurį įvertinama institucija turėtų pateikti išoriniams įvertintojams vizito metu.

Lietuvoje kolegijų išoriniai įvertintojai iš pradžių dokumentus analizuoja individualiai, po to prieš vizitą (ne vėliau kaip 3 savaitės iki vizito pradžios) SKVC rengia įvertintojų grupės parengiamąjį posėdį, kurio metu

with the participation of 34 quality assurance agencies. The results demonstrate that statistical data on the main actors of the study process are dominating in evaluation, i.e. information on students (100%) and academic staff (90%) of the higher school is prevailing.

To generalise the nature of the data analysed in the external evaluation of the European higher schools, the following regularities might be identified (*Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe*, 2006):

1) The first institutional evaluation more focuses on the resources and inputs for the achievement of results: the readiness of the institution to perform its activities is analysed, i.e. the relevance of the mission, the quality of material and financial resources, its staff and other issues are covered.

2) The successive institutional evaluation gives more attention to the results achieved: it includes the level at which the mission and goals have been attained, the effectiveness of management, the quality assurance mechanisms of higher education, etc.

External evaluators analyse the data provided by higher schools in self-evaluation reports and other related documents, and their main aims are as follows: to evaluate the validity of evidence demonstrating strengths and weaknesses presented by the institution; to evaluate the progress of the higher school made in a certain period and its endeavours to improve quality; to evaluate the relevance of the quality improvement plan to eliminate the identified weaknesses; to determine problematic or vaguely described areas of the college's work; to compile the list of the required supplementary data and documents that should be provided by the institution for external evaluators during the visit.

In Lithuania, the external evaluators of colleges analyse documents independently at first, and before the visit (not later than 3 weeks to the beginning of the visit), CQAHE organise the preparation meeting of the evaluators' team to discuss the questions of the evaluation

aptariamai įvertinimo turinio ir vizito į kolegiją procedūriniai klausimai: grupės nariai pasidalija atsakomybe dėl konkrečių veiklos sričių įvertinimo, aptaria kolegijos veiklos probleminius klausimus pagal jos pateiktą įsivertinimo ataskaitą, sudaro papildomų dokumentų ar kitos įvertinimui reikalingos informacijos sąrašą, aptaria vizito darbotvarkę ir kitus įvertinimo aspektus.

Išorinio vertinimo vizito metu tikrinama ir tikslinama aukštosios mokyklos įsivertinimo ataskaitoje pateikta informacija ir faktai apie jos veiklos privalumus ir trūkumus, renkami papildomi duomenys ir argumentai, kurių pagrindu rengiami įvertinamieji sprendimai, padedama institucijai apibrėžti savo veiklos tobulinimo tikslus, uždavinius ir veiksmus.

Vertinimo vizito trukmė daugelyje Europos šalių yra nuo 2 iki 5 dienų. Ji priklauso nuo aukštosios mokyklos dydžio, veiklos sudėtingumo ir kokybės užtikrinimo agentūros naudojamų įvertinimo būdų visumos. Pavyzdžiui, didelėje kolegijoje, turinčioje daug struktūrinių padalinių ir įvairių studijų krypčių studijų programas, vizito trukmė

content and procedures of the visit. The team members share responsibility for the evaluation of particular work areas of the college, they discuss problematic issues with regard to the self-evaluation report of the college, compile the list of the required supplementary documents or data, discuss the timetable of the visit and other evaluation aspects.

An external assessment visit includes the revision and verification of the data and evidence given in the self-evaluation report of the higher school, the collection of new data and evidence which are the basis to make evaluative decisions, the assistance for the institution to define its improvement goals, tasks and actions.

In many European countries, the duration of an assessment visit varies from 2 to 5 days, depending on the size of a higher school, the complexity of its work and evaluation methods used by a quality assurance agency. For example, the visit lasts for 5 days in a large college with many structural divisions and programmes of various study fields, while the duration of the visit is from 2 to 3 days in a small institution (meaning both the organisational aspect and the variety of study

2 lentelė. **Vertinimo vizito aukštojoje mokykloje metu taikomos procedūros ir jų dažnumas Europos šalyse**

Table 2. **Procedures and their frequency in higher school's assessment visit in European countries**

EIL. NR. NO.	VERTINIMO VIZITO METU TAIKOMOS PROCEDŪROS PROCEDURES OF ASSESSMENT VISIT	PROCEDŪRŲ DAŽNUMAS, PROC. * FREQUENCY OF PROCEDURES, (%)*
1.	Interviu / pokalbis su aukštosios mokyklos bendruomenės atstovais Interview/conversation with representatives of assessed institution	100
2.	Studijų užsiėmimų stebėjimas Classroom observations	20
3.	Studijoms skirtų išteklių apžiūra Tours of facilities for studies	87
4.	Baigiamasis vertintojų susitikimas su aukštosios mokyklos vadovybe Final meeting of evaluators with management of higher school	73
5.	Dokumentuose (įsivertinimo ataskaitoje ir kituose) pateiktų duomenų tikrinimas Examination of evidence in documents (self-evaluation report and others)	90

* duomenis pateikė 30 iš 34 apklausoje dalyvavusių kokybės užtikrinimo agentūrų / data was presented by 30 quality assurance agencies among 34 ones that participated in the survey

yra 5 dienos, o mažoje (tiek organizacine, tiek studijų programų įvairovės prasme) – vizitas trunka nuo 2 iki 3 dienų. Vizito metu susitinkama su aukštosios mokyklos bendruomene ir su ja bendradarbiaujančių institucijų atstovais, apžiūrimi studijoms skirti materialiniai ir metodiniai išteklių, susipažįstama su įvertinimui reikalingais papildomais dokumentais, organizuojami išorinių vertintojų uždari ir atviri posėdžiai ir kt. Europos šalyse vertinimo vizitų metu aukštosiose mokyklose dažniausiai taikomos šios procedūros (*Quality Procedures in European Higher Education*, 2003): interviu (pokalbis) su vertinamos institucijos bendruomenės atstovais (100 proc.), dokumentuose pateiktų įrodymų tikrinimas (90 proc.) ir studijoms skirtų išteklių apžiūra (87 proc.; 2 lentelė).

Išorinio įvertinimo ataskaitos parengimas ir paskelbimas. Remiantis aukštosios mokyklos įsivertinimo ataskaitoje ir kituose dokumentuose pateikta informacija bei vizito metu surinktais duomenimis, įvertinimo ataskaita rengiama keliais etapais:

- parengiamas išorinio įvertinimo ataskaitos projektas, kuris aptariamas su aukštosios mokyklos atstovais vizito metu;
- įvertinimo ataskaitos projektas tobulinamas pagal gautas įvertintos institucijos pastabas;
- parengiamas galutinis įvertinimo ataskaitos variantas ir apsvarstomas kokybės užtikrinimo agentūros patarėjų institucijų posėdžiuose;
- viešai skelbiama įvertinimo ataskaita kokybės užtikrinimo agentūros ir / ar švietimo ministerijos leidžiamuose leidiniuose bei tinklapiuose.

Skirtingose Europos šalyse atsakomybė už įvertinimo rezultatų pateikimą įvertintojai ir kokybės užtikrinimo agentūros dalijasi nevienodai. Rengiant ataskaitas, didesnė atsakomybė tenka įvertintojams, tačiau kai kuriais atvejais šis įpareigojimas tenka agentūrų darbuotojams. Tokiais atvejais pastarieji

programmes). The visit includes different procedures: meetings are held with the community of the higher school and representatives of the cooperative institutions, material and methodical resources for studies are examined, additional documents for the evaluation are reviewed, closed and open meetings of external assessors are organised, etc. In the European countries, assessment visits usually involve the following procedures: (*Quality Procedures in European Higher Education*, 2003): an interview (conversation) with the representatives of the community of the assessed institution (100%), the examination of the documentary evidence (90%) and the tour of the facilities for studies (87%, Table 2).

The preparation and announcement of the external evaluation report. Considering the data provided by the higher school in the self-evaluation report and other documents as well as evidence collected in the assessment visit, the evaluation report is prepared in several stages:

- the draft of an external evaluation report is prepared and discussed with the representatives of the higher school during the visit;
- the draft of the evaluation report is reviewed with regard to comments of the evaluated institution;
- the final version of the evaluation report is prepared and discussed in the meetings of the advisory bodies for the quality assurance agency;
- the evaluation report is published as a printed document or posted on web pages by the quality assurance agency or/and the ministry of education.

In various European countries, the responsibility for the presentation of the evaluation results is differently shared between evaluators and the quality assurance agency. The major responsibility for the preparation of reports goes to evaluators, however occasionally this obligation falls for the employees of an agency. In such cases, the latter ones are involved in evaluation groups as experts, not only as administrators for

yra įtraukiami į įvertintojų grupes kaip ekspertai, o ne tik kaip vizitus administruojantys asmenys. Tokį modelį taiko Europos universitetų asociacija, atliekanti išorinį aukštųjų mokyklų įvertinimą visoje Europoje ir už jos ribų. Tačiau įvertinimo ataskaitų viešinimas yra kokybės užtikrinimo agentūros pareiga ir atsakomybė.

Europos šalyse aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo ataskaitas dažniausiai sudaro trys elementai (*Quality Procedures in European Higher Education*, 2003): 1) įvertinamaoji išvada; 2) analitinė dalis – institucijos veiklos privalumų ir trūkumų analizė; 3) rekomendacijos tobulinimui skirtingais lygmenimis – nacionaliniu (rekomendacijos įvertinimo proceso ir aukštojo mokslo sektoriaus tobulinimui šalies mastu) ir / arba aukštosios mokyklos (rekomendacijos, skirtos įvertintos institucijos veiklos tobulinimui). Šalyse, kuriose studijų užsiėmimai stebimi, išoriniai įvertintojai ataskaitoje taip pat pateikia savo surinktus duomenis.

Procedūros pabaigus išorinį įvertinimą reikalingos stebėti ir užtikrinti tinkamą išorinių įvertintojų suformuluotų rekomendacijų įgyvendinimą. Įvertintos institucijos bendruomenė privalo savu laiku ir kokybiškai įgyvendinti suformuluotas rekomendacijas susiedama jas su veiklos kokybės tobulinimo planais (*Quality procedures in European Higher Education*, 2003). Procedūras, skirtas išorinio įvertinimo proceso tobulinimui šalies mastu, įgyvendina kokybės užtikrinimo agentūros: surenka šiame procese dalyvavusių asmenų (įvertintų institucijų atstovų, išorinių įvertintojų, agentūrai patarėjų institucijų atstovų bei įvertinimą organizavusių asmenų) atsiliepimus ir siūlymus, juos apibendrina ir aptaria viešuose renginiuose. Toks dialogas būtinas siekiant aukštųjų mokyklų išorinio įvertinimo skaidrumo.

a visit. This model is applied in the European University Association, which carries out external evaluation of higher schools in the entire Europe and outside. Nevertheless, the publication of evaluation reports is the obligation and responsibility of a quality assurance agency.

In the European countries, reports of the external evaluation of higher schools usually contain three elements (*Quality Procedures in European Higher Education*, 2003): 1) an evaluative conclusion; 2) an analytical part with the analysis of strengths and weaknesses of the institution's work; 3) recommendations for improvement at different levels – national (recommendations for the improvement of evaluation process and higher education sector nationwide) and/or institutional (recommendations for the improvement of the work of the evaluated higher school). In countries where classroom observations are organised, the report of external evaluators also presents the evidence collected during those observations.

The follow-up procedures of external evaluation are carried out to monitor and assure the appropriate implementation of recommendations provided by external experts. The community of the evaluated institution must put recommendations in practice timely and meeting the quality standards as well as relating them to quality improvement plans (*Quality procedures in European Higher Education*, 2003). The quality assurance agency conduct the procedures for the improvement of the external evaluation process at the national level: they collect reviews and suggestions by the participants of this process (the representatives of the evaluated institutions, external evaluators, agency's advisory bodies and organisers of evaluation), summarise and discuss them in public events. Such a dialogue is necessary for the transparency of the external evaluation of higher schools.

3 LIETUVOS KOLEGIJŲ IŠORINIO ĮVERTINIMO PROBLEMOS IR JŲ SPRENDIMO GALIMYBĖS

Siekiant išsiaiškinti kolegijų išorinio įvertinimo problemas ir jų sprendimo galimybes, 2007 m. balandžio mėn. atliktas empirinis tyrimas: individualaus diagnostinio pusiau standartizuoto pokalbio metu apklausta dešimt asmenų, tiesiogiai dalyvaujančių įvertinimo procese – trys įvertinimą organizuojantys asmenys, keturi išoriniai įvertintojai ir trys įvertintų kolegijų atstovai (vadovai ir už kokybės užtikrinimą kolegijoje atsakingi asmenys). Respondentai – aukštojo mokslo kokybės vadybos sistemos žinovai, dalyvavę visuose kolegijų išorinio įvertinimo etapuose. Pokalbiui buvo parengti septyni pagrindiniai klausimai, o papildomi klausimai buvo formuluojami tais atvejais, kai buvo būtina patikslinti respondentų atsakymus į klausimus ar juos išplėsti. Šis tyrimo metodas pasirinktas siekiant atskleisti įvairių kolegijų išorinio įvertinimo proceso dalyvių požiūrius, nuomones, nuostatas ir surinkti įvairių, bet pagrįstą diagnostinę informaciją. Tyrimo duomenims apdoroti atlikta turinio (kontentinė) analizė, kuri taikoma tada, kai būtina išanalizuoti ne tik tiriamo objekto raiškos tendencijas, bet kartu interpretuoti to objekto ir / ar problemos holistinį kontekstą (Bitinas, 2006).

Empirinio tyrimo metu atskleisti pagrindiniai kolegijų išorinio įvertinimo etapus nusakantys parametrai, apibrėžtos kiekviename įvertinimo etape kylančios problemos, išryškintos esminės minėto proceso tobulinimo kryptys:

1. Pasirengimas išoriniam įvertinimui. Respondentai įvardijo tris pagrindinius šio etapo parametrus: išorinio įvertinimo tikslo numatymas; kolegijos įsivertinimo ataskaitos išoriniam įvertinimui parengimas ir pateikimas kokybės užtikrinimo agentūrai; išorinių įvertintojų

3 PROBLEMS AND POSSIBILITIES FOR THEIR SOLUTION IN EXTERNAL EVALUATION OF LITHUANIAN COLLEGES

To reveal problems and possibilities for their solution in the external evaluation of colleges, in April 2007 the empirical research was carried out: during individual diagnostic semi-standardised conversations ten individuals were questioned, and all of them had been direct participants of the evaluation process: three organisers of external evaluation, four external evaluators and three representatives of the evaluated colleges (heads and ones responsible for quality assurance in the college). The respondents were proficient in the system of higher education quality management and had participated in all the stages of the external evaluation of colleges. Seven main questions had been prepared for the conversation, and supplementary questions were asked in cases it was necessary to specify or expand responses to the questions. That research method had been chosen to reveal views, opinions and attitudes of different participants of the external evaluation of colleges, as well as collect various and valid diagnostic data. The research findings were arranged by content analysis to study expression trends of an object and interpret the holistic context of an object or/and problem (Bitinas, 2006).

The empirical research reveals the main parameters of the stages structuring the external evaluation of colleges, defines problems met in each evaluation stage, and highlights the most essential improvement guidelines of this process:

1. The preparation for external evaluation. The respondents have referred to three key parameters of this stage: the identification of an external evaluation goal; the preparation and delivery of the college's self-evaluation report (intended for external evaluation) to the quality assurance agency; the appointment of external evaluators, the development and recognition of

parinkimas, jų gebėjimų tobulinimas ir pripažinimas. Įvertinimo tikslo reikšmingumą parodo šios nuomonės¹: „tikslo numatymas yra labai svarbi įvertinimo agentūros funkcija, nes nuo jo priklauso išorinio įvertinimo turinys ir procedūros“, „ydingai suformuluotas įvertinimo tikslas gali ne padėti kryptingai kolegijų sektoriaus plėtrai, bet atvirkščiai – ją išbalansuoti arba net stabdyti“. Respondentų atsakymai rodo, kad kolegijų išoriniam įvertinimui taikomų procedūrų modelio paskirtis atitinka aukštojo mokslo strateginiuose dokumentuose apibrėžtą įvertinimo tikslą: „šis modelis atitinka kolegijų įvertinimo tikslą, kuris yra suformuluotas LR Aukštojo mokslo įstatyme“, modeliu „siekiama įstatyme įvardyto tikslo – įvertinti kolegijos padarytą pažangą nuo jos įsteigimo pradžios, įvertinti jos kokybę bei nuspręsti dėl jos tolimesnės veiklos tikslingumo“, „taikomos procedūros atitinka išorinio kokybės vertinimo (įvertinimo – aut.) tikslą“. Vienas respondentas pateikė siūlymą kelti naujus papildomus įvertinimo tikslus, kurie atspindėtų kintančias nacionalines ir europines aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo nuostatas. Šalia įvertinimo tikslo svarbos dar pabrėžta ir kolegijos išivertinimo ataskaitos reikšmė: „savianalizės ataskaita yra išorinio įvertinimo pagrindas“, „be savianalizės joks išorinis įvertinimas nėra prasmingas“, „išoriniam įvertinimui skirta savianalizės ataskaita yra dalis kolegijų vidinio įvertinimo proceso“. Kompetentingų išorinių įvertintojų (vadinami juos ekspertais) vaidmenį išoriniam įvertinimui respondentai pagrindė šiomis nuomonėmis: „išorinio įvertinimo kokybė svaria dalimi priklauso nuo ekspertų kompetencijos (kompetentingumo – aut.), nuo jų objektyvumo“, „ekspertų grupės turi būti suformuotos labai apgalvotai – būtina, kad

their abilities. The importance of an evaluation goal has been based on the following opinions: “the identification of a goal is a very important function of the evaluation agency as it conditions the content and procedures of external evaluation”, “a wrongly stated evaluation goal cannot assist in the purposeful development of the college sector; on the contrary, it would impede or even stop the development”. The answers of the respondents show that the purpose of the procedure model applied in the external evaluation of colleges corresponds to the evaluation goal defined in the higher education strategic documents: “this model answers the college evaluation goal that has been set in the Law of Higher Education of the Republic of Lithuania”, the model “pursues the goal stated in the law, which says to evaluate the progress of the college achieved since its establishment, evaluate its quality and decide on the purposefulness of its future activities”, “the applied procedures agree with the goal of external quality assessment (evaluation – auth.)”. One respondent has suggested that supplementary and new evaluation goals could be defined to meet changing national and European guidelines of higher education quality assurance. Next to the importance of an evaluation goal, the significance of the college’s self-evaluation report has been emphasised: “the self-analysis report is the basis for external evaluation”, “any external evaluation has no sense without the self-analysis”, “the self-analysis report intended for external evaluation is a part of the internal evaluation process of the college”. The role of competent external evaluators (named as experts) in external evaluation has been expressed by the following opinions of the respondents: “the quality of external evaluation mostly depends on the competency (competence – auth.) of experts, on their impartiality”, “expert groups should be appointed very carefully as it is necessary to have equal discussions among the members of the expert group so that they could complement one another”, “it is essential to train experts for the work with specific assessment methodologies

¹ Respondentų pasakymuose lietuvių kalbos gramatika netaisyta.

tarp ekspertų grupės narių vyktų lygiavertės diskusijos, vieni kitus galėtų papildyti“, „ypač aktualu ekspertus parengti darbui su konkrečiomis vertinimo metodikomis, taikant nurodytus vertinimo kriterijus, rodiklius bei vertinimo skales“, „ne mažiau už ekspertų metodinius gebėjimus yra svarbūs darbo komandoje gebėjimai, kurie turėtų būti ugdomi ar stiprinami mokymų ekspertams metu“.

Respondentai pabrėžė, kad kolegijų išorinio įvertinimo tikslai turi būti aiškūs, kolegijų parengtos įšivertinimo ataskaitos tikslios, o įvertintojų gebėjimai išplėtoti. Manoma, kad visa tai galėtų užtikrinti šie veiksmai:

- formuluojant kolegijų išorinio įvertinimo tikslą svarbu aiškiai nurodyti, ar įvertinimas atliekamas dėl kolegijų veiklos kokybės gerinimo, ar dėl šių institucijų akreditavimo;

- kokybės užtikrinimo agentūra, bendraudama ir bendradarbiaudama (konsultuodamasi) su kolegijų atstovais, turi siekti jų parengtos įšivertinimo ataskaitos turinio skaidrumo ir objektyvumo. Agentūrai tikslinga atlikti šios ataskaitos pirminę analizę, o nustačius neatitikimus reikalavimams ją reikėtų grąžinti kolegijai pataisyti ir tik pataisius organizuoti institucijos veiklos įvertinimą;

- nuolat sistemingai organizuoti išorinių įvertintojų mokymus ir jų kvalifikacijos pripažinimą.

2. Kolegijos parengtos įšivertinimo ataskaitos tyrimas. Respondentų atsakymai išryškino du pagrindinius šio etapo ypatumus: dokumento analizę ir jo įvertinimą pagal kiekybinius ir kokybinius parametrus; dokumento analizę ir jo įvertinimą kokybės užtikrinimo sistemos kontekste. Apklaustųjų nuomonės apie šio etapo privalumus ir trūkumus išsiskyrė. Vieni teigė, kad pagal kiekybinius ir kokybinius parametrus galima gerai atlikti įšivertinimo ataskaitos analizę, nes dokumente pateikti

applying the set of assessment criteria, indicators and assessment scales”, “methodical abilities of experts are as much important as team work abilities that should be developed or enhanced in the training sessions for experts”.

The respondents have highlighted the need to define precise goals for the external evaluation of colleges, prepare explicit self-evaluation reports of colleges and develop evaluators' abilities. They have suggested the following actions for the assurance of those intentions:

- to state the goal for the external evaluation of colleges so that to clearly indicate whether the evaluation intends to improve the quality of the colleges' work or accredit those institutions;

- to aim at the transparency and impartiality of the self-evaluation reports of colleges by communication and cooperation (counselling) between the quality assurance agency and representatives of colleges. The agency might make the initial analysis of those reports, and if they find the unconformity with the stated requirements, reports should be returned to colleges for the revision. Only when the review by the agency has been completed, the institutional evaluation by experts could be organised;

- to constantly and systematically conduct training for external evaluators and organise the recognition of their qualification.

2. The study of the self-evaluation report prepared by the college. The respondents' answers have shown two main parameters of this evaluation stage: the analysis and evaluation of the report following quantitative and qualitative parameters; the analysis and evaluation of the document in the context of the quality assurance system. The research participants' views on the strengths and weaknesses of this stage have varied. Some of them have declared the analysis of the self-evaluation report can be properly carried out when quantitative and qualitative parameters are followed because in this case the document presents *“evidence that is easily verified in the aspects of logics, validity*

„įrodymai yra tinkami juos patikrinant logiškumo, pagrįstumo ir objektyvumo požiūriais“, be to, ataskaitoje „akcentuojami kolegijų pažangos, integracijos parametrai“. Kiti respondentai pabrėžė, kad įsivertinimo ataskaitos analizė nepakankamai objektyvi, nes ji nėra pagrįsta vien tik kiekybiniais parametrais: „išorinis vertinimas būtų skaidresnis, jeigu vertinime dominuotų kiekybiniai parametrai“. Respondentai taip pat akcentavo, kad per mažai dėmesio skiriama sisteminiam požiūriui į kolegijos veiklos kokybės užtikrinimą: „būtų žymiai tikslingiau, jei kolegijų išoriniam instituciniam vertinimui (įvertinimui – aut.) skirtose savianalizėse (įsivertinimo ataskaitose – aut.) aukštosios mokyklos veikla ir jos pasiekimai būtų analizuojami konkrečios aukštosios mokyklos įdiegtos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos kontekste“.

Problemas, kylančias šiame įvertinimo etape, siūlyta spręsti tokiu būdu:

- išanalizuoti ir įvertinti kolegijų pateiktas įsivertinimo ataskaitas, vadovaujantis kiekybiniais parametrais, kurie parodo realius ir konkrečius kolegijos veiklos pasiekimus (rezultatus);
- įvertinti kolegijos veiklą pagal įsivertinimo ataskaitoje pateiktą informaciją, didesnę dėmesį skirti institucijos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos veiksmingumui įvertinti, taip pat išryškinti, ar patikimai veikia kolegijos veiklos privalumų ir trūkumų nustatymo sistema, ar priimami adekvatūs nutarimai dėl veiklos gerinimo, kaip nustatomas socialinių dalininkų (studentų, dėstytojų, administracijos darbuotojų ir institucijų, su kuriomis bendradarbiaujama, atstovų) pasitenkinimas kolegijos veiklos kokybe, kai priimti sprendimai kokybei gerinti jau įgyvendinti.

3. Išorinio vertinimo vizitas. Respondentai pabrėžė, kad šio etapo esmė – išorinių vertintojų susitikimai su kolegijos bendruomene. Jie taip pat įvardijo dokumentų,

and impartiality”, moreover, the report “focuses on the parameters of the college progress and integration processes”. Other respondents have emphasised the analysis of the self-evaluation report is insufficiently unbiased as it is not grounded only on quantitative parameters: “external assessment would be more transparent if quantitative parameters would dominate in this assessment”. The respondents have also emphasised that too vague attention is paid for a systematic approach to quality assurance of the college’s work: “in the self analysis (self-evaluation reports – auth.) intended for college external institutional assessment (evaluation – auth.) it would be much more appropriate to analyse the work and achievements of the higher school in the context of the implemented internal quality assurance system in the particular higher school”.

It has been suggested that the problems met in this evaluation stage could be solved like this:

- to analyse and evaluate the self-evaluation reports of colleges regarding quantitative parameters that reveal real and concrete achievements (results) of the college’s work;
- to evaluate the college’s work following the data in the self-evaluation report and pay more attention to the evaluation of the effectiveness of the internal quality assurance system, to highlight whether the system is reliable to identify the strengths and weaknesses of the college, whether decisions for the work improvement are relevant, how the college measures the satisfaction of the stakeholders in its quality (students, lecturers, administrative staff, representatives of the institutions it cooperates with) after the decisions for quality improvement have been put into practice.

3. An external assessment visit. The respondents have emphasised the meetings of external evaluators with the college community as the essence of this stage. They have also mentioned the importance of the analysis of the documents presented for the evaluators when they come to the college. The research

kurie pateikiami vertintojams kolegijoje, analizės svarbą. Apklaustieji susitikimų su įvairiomis kolegijos bendruomenės grupėmis įvairovę vertino teigiamai, tačiau jie išryškino problemas, kylančias dėl grupių sudėties: „*didžiausias trūkumas yra tas, kad susitikimuose su vertintojais dalyvauja tik pačios kolegijos iš anksto atrinkti ir, galbūt, specialiai tam paruošti asmenys. Tokiam vizitui trūksta objektyvumo*“. Respondentai pripažino, kad vertintojams kolegijoje pateikti dokumentai suteikia daug papildomos informacijos apie institucijos veiklą, tačiau neįmanoma atlikti gilesnės jų analizės: „*ekspertams yra labai sunku per gana trumpą vizito laikotarpį ne tik surinkti visus galimus įrodymus pokalbių su kolegijų bendruomenių atstovais metu, bet kartu analizuoti papildomai pateiktus dokumentus, kurių kartais būna gana daug*“.

Respondentai pateikė siūlymų, kaip spręsti vertinimo vizito metu kylančias problemas:

- išorinių vertintojų grupės vizito darbotvarkė turėtų būti kuo anksčiau ir kuo plačiau paskelbiama kolegijos bendruomenei – įdedama į kolegijos internetinį tinklalapį, iškabinama visų kolegijos padalinių skelbimų lentose, kad informacija apie vertintojų darbą kolegijoje pasiektų visus norinčius;

- vizito darbotvarkę tikslinga papildyti 1–2 val. atviru posėdžiu, kuriame galėtų dalyvauti visi kolegijos bendruomenės nariai, pageidaujantys vertintojams išsakyti savo nuomonę, patirtį ir nuostatas apie kolegijos veiklą ir jos perspektyvas;

- kolegijos administracija neturėtų atrinkti studentų, dalyvausiančių susitikime su vertintojais; jie turėtų ateiti savo iniciatyva, suderinę savo dalyvavimą su kolegijos studentų atstovybe;

- papildomus kolegijos dokumentus tikslinga pateikti vertintojams ne pirmąją vizito dieną, kaip buvo daroma iki šiol, bet bent prieš 5 dienas iki vizito.

participants have positively assessed the variety of the college community groups participating in the meetings, however they have showed some problems related to the composition of those groups: “*the most considerable shortcoming is the participation of individuals who have been selected for the meetings with the experts by the college itself and, maybe, they have been specially prepared for the meetings. Such a visit lacks impartiality*”. The respondents have recognised that much supplementary data on the institution’s work could be found in the documents presented for the evaluators when they come to the college, however it is impossible to make their deeper analysis: “*experts appear in a complicated situation when during a short visit, communicating with the representatives of colleges, they have to collect all the possible evidence, and at the same time, analyse plenty of the supplementary documents*”.

The respondents have suggested how the problems met in the assessment visit could be solved:

- the timetable of the external assessment visit should be announced to the community of the college as early and widely as possible – it should be posted on the college’s web page and boards of all the college’s departments so that information could reach all those interested in the work of assessors during their visit in the institution;

- an open meeting of 1 or 2 hours could be added to the timetable of the visit in order to make a possibility for all the members of the college community to participate and express their position, experience or attitude towards the college’s work and its perspectives;

- students should not be selected by the college administration to participate in the meeting with assessors; they should come on their own initiative after they have agreed with the student representatives on their participation in the meeting;

- the supplementary documents on the college’s work should be presented for the

4. Išorinio įvertinimo ataskaitos parengimas ir paskelbimas. Respondentai aptarė šio etapo dedamąsias: ataskaitos analitinės, rekomendacinės ir įvertinamosios dalių parengimą bei dokumento teksto viešą pristatymą. Jie nurodė, kad rengiant ataskaitą problemų kyla tada, kai įvertintojai nesilaiko nuoseklumo: „*dažnai ekspertinis vertinimas (įvertinimas – aut.) yra neskaidrus, nes ekspertai pradeda darbą nuo įvertinamojo sprendimo formulavimo ir tik paskui yra rengiama analitinė dalis ir renkami įrodymai kolegijos veiklos stipriosioms ir tobulintinioms pusėms pagrįsti*“. Kai kurių respondentų nuomone, ataskaitoje neturėtų būti pateikiamas galutinis įvertinamasis sprendimas: „*labai aiškiai turi būti atskirtas vertinimas nuo sprendimo priėmimo. Ekspertų grupė, baigusi vertinimą, turi pateikti suinteresuotoms šalims tik veiklos sričių įvertinimus ir argumentus bei rekomendacijas kokybei gerinti*“; „*įvertinamuosius sprendimus turi formuluoti kiti asmenys, t. y. arba patariančiųjų institucijų, arba švietimo ministerijos atstovai*“. Apklaustieji akcentavo, kad viešai skelbiant įvertinimo ataskaitą pateikiamas per daug detalus tekstas: „*nėra tikslinga visą vertinimo (įvertinimo – aut.) ataskaitos tekstą viešai skelbti visai kolegijos bendruomenei, ypač kai šis tekstas yra tik ataskaitos projektas ir pasibaigus vizitui gali būti koreguojamas*“.

Šiame įvertinimo etape kylančias problemas respondentai aptarė spręsti tokiu būdu:

- įvertinimo ataskaitą pradėti analitine ir baigti įvertinamąja dalimi – iš pradžių pateikti argumentus, pagrindžiančius kolegijos privalumus ir trūkumus pagal atskiras veiklos sritis, ir tik juos įvardijus nuspręsti, kokia visos institucijos veiklos kokybė;

- išorinių įvertintojų atsakomybę tikslinga apriboti kolegijos veiklos sričių įvertinimu ir vertinimo argumentų pateikimu.

assessors not on the first day of the visit, as it has been practiced before, but at least 5 days to the visit.

4. The preparation and announcement of the external evaluation report. The respondents have discussed the constituents of this stage: the preparation of analytical, recommendatory and evaluative parts of the report as well as the publishing of the document. They have showed that problems are met in cases when evaluators do not keep to the sequence of the preparation of the report: “*the assessment (evaluation – auth.) by experts is often not transparent when they start their work with an evaluative decision, and only after that prepare an analytical part and collect evidences to prove strengths and weaknesses of the college work*”. Due to some respondents, the report should not present the final evaluative decision: “*assessment and decision making should be separated very clearly. When the expert group complete their work, they should present to the stakeholders only the evaluation of the areas of the college’s work, their evidence and recommendations for quality improvement*”; “*evaluative decisions should be made by others, i.e. representatives of advisory bodies or the ministry of education*”. The research participants have emphasised that a too detailed text is being presented when the evaluation report is being published: “*it is not necessary to publish the full text of the assessment (evaluation – auth.) report to the entire college community, in particular, when this text is only a draft of the report and can be revised when the visit is over*”.

The respondents have suggested that the problems met in this evaluation stage could be solved by the following actions:

- the evaluation report could be started with an analytical part and completed with an evaluative one, i.e. at first, evidence could be presented to prove the strengths and weaknesses of the college with regard to different areas of its work, and when they have been identified, it is time to decide on the quality of the work of the entire institution;

Apibendrinamąjį įvertinamąjį sprendimą dėl kolegijos veiklos kokybės ir kolegijos akreditacijos turėtų formuluoti ne išoriniai įvertintojai, bet kokybės užtikrinimo agentūros patariančiosios institucijos arba švietimo ministerijos atstovai. Tai jie galėtų atlikti pasitelkdami išorinių įvertintojų parengtas ataskaitas ir kitus nacionalinius bei europinius aukštojo mokslo sistemos parametrus;

- visai kolegijos bendruomenei skelbti sutrumpintą išorinio įvertinimo ataskaitos projekto tekstą, o kolegijos akademinėi tarybai bei administracijai – išsamų. Su šiais kolegijos atstovais suderinti ir aptarti rekomendacijų tobulinti veiklos kokybę sąsajas su kolegijos strateginiais prioritetais.

5. Procedūros pabaigus išorinį įvertinimą. Respondentai išskyrė dviejų tipų procedūras: kolegijų išorinio įvertinimo proceso įvertinimą, apimančią jame dalyvavusius asmenis (dalyvių grįžtamasis ryšys) ir kitas procedūras, leidžiančias panaudoti išorinio įvertinimo metu gautus rezultatus ne vien atskiros kolegijos, bet visų kolegijų mastu. Apklaustieji pabrėžė pirmosios procedūros svarbą ir neiškėlė jokių su ja susijusių problemų: „*kolegijų veiklos išorinis institucinis vertinimas (įvertinimas – aut.) apima daug procesų, kuriuos pabaigus labai svarbu surinkti visų dalyvių atsiliepimus ir siūlymus šių procesų tobulinimui*“; „*grįžtamasis ryšys, gautas apklausus tiek vertintojus, tiek vertinamuosius, yra labai svarbi medžiaga vertinimo agentūrai, tobulinant vertinimo procesus ateityje*“. Kitas procedūras, taikomas pabaigus išorinį įvertinimą, respondentai pripažino keliančiomis problemų: „*pabaigus išorinį vertinimą (įvertinimą – aut.), kolegijos yra paliekamos visiškai savarankiškai įgyvendinti ekspertų suformuluotas rekomendacijas, kurios kartais būna suprantamos dviprasmiškai*“; „*pabaigus išorinio vertinimo (įvertinimo – aut.) ciklą, būtina atlikti sistemingą gautų*

- it is advisable to limit the responsibility of external evaluators to the evaluation of college's work areas and the presentation of assessment evidence. The summative evaluative decision on the quality of the college's work and the college's accreditation should be made not by external evaluators, but the advisory institutions of the quality assurance agency or representatives of the ministry of education. They could perform this with the help of external evaluation reports, national and European parameters of higher education system;

- to announce a shorter text of the external evaluation report to the entire college community, and present the comprehensive one to the academic board of the college and its administration. To agree and discuss the links between the recommendations for the quality improvement and the strategic priorities of the college with the mentioned representatives of the college.

5. The follow-up procedures of external evaluation. The respondents have distinguished two types of those procedures: the evaluation of the external evaluation of the college in the attitude of those who have participated in the process (participants' feedback) and other procedures enabling to use the results of external evaluation in a particular institution or at the college sector level. The research participants have emphasised the importance of the first procedure, and they have not mentioned any related problems: “*the external institutional assessment (evaluation – auth.) of the college's work includes many processes, and when they are completed, it is essential to collect the reviews and suggestions of all the participants for the process improvement*”; “*the feedback received by surveying the assessors and individuals assessed is a very important material for the assessment agency to improve the assessment process in the future*”. Other follow-up procedures of external evaluation have been recognised as problematic ones by the respondents: “*when external assessment (evaluation – auth.) is completed, colleges are left alone to put experts' recommendations into practice, however,*

rezultatų analizę, siekiant nustatyti visam kolegijų sektoriui būdingas problemas ir jas pristatyti tiek visuomenei, tiek švietimo sistemos optimizavimo sprendimus priimančioms institucijoms“.

Problemas, kylančias naudojant išorinio įvertinimo rezultatus, respondentai siūlė spręsti tokiu būdu:

- teikti kolegijoms išsamius išorinių įvertintojų suformuluotų rekomendacijų išaiškinimus;

- stebėti, kaip kolegijos įgyvendina išorinių įvertintojų suformuluotas veiklos kokybės tobulinimo rekomendacijas;

- plačiau panaudoti ankstesnius kolegijos išorinių vertinimų rezultatus (studijų programų ir institucijos) vėlesniems kolegijos išoriniams vertinimams;

- pasibaigus įvertinimo ciklui, atlikti visapusišką kolegijų įvertinimą, išryškinant bendrąsias jų funkcionavimo ypatybes ir jų plėtros problemas.

IŠVADOS

1. Kolegijos išorinis įvertinimas – tai kolegijos bendruomenei nepriklausančių asmenų atliekamas vertinimas ir, remiantis jo rezultatais, nutarimo priėmimas apie institucijoje sudarytų studijų sąlygų tinkamumą parengti specialistus, orientuotus į praktinę, mokslo ir technologijų naujovėmis pagrįstą profesinę veiklą.

2. Kolegijų išorinį įvertinimą sudaro penki etapai: pasirengimas išoriniam įvertinimui, kolegijos parengtos įsivertinimo ataskaitos tyrimas, išorinio vertinimo vizitas, išorinio įvertinimo ataskaitos parengimas ir paskelbimas, procedūros pabaigus išorinį įvertinimą.

3. Kolegijų išorinio įvertinimo metu kylančias problemas siūloma spręsti atitinkamai būdais:

sometimes they are ambiguously understood”; “when the cycle of external assessment (evaluation – auth.) is completed, it is imperative to carry a systematic analysis of the received results in order to identify the problems typical for the entire college sector and present them both to the society and institutions making decisions on the optimization of the education system”.

The respondents have suggested that the problems met in the use of the results of external evaluation could be solved as follows:

- to provide comprehensive explications of external evaluators’ recommendations for colleges;

- to monitor how colleges put into practice quality improvement recommendations proposed by external evaluators;

- to use more widely the results of the former external study programme and institutional assessment of the college for its subsequent external assessment;

- to perform a comprehensive college evaluation after the completion of the evaluation cycle and identify general peculiarities of their work and problems of their development.

CONCLUSIONS

1. The external evaluation of colleges is the assessment by individuals outside the college’s community and, following the results of this assessment, their judgement on the quality of the college’s work, with regard to the conformance of the opportunities provided in the institution to develop professionals for practical work applying science and technological innovations.

2. The external evaluation of colleges is structured of five stages: the preparation for the external evaluation of higher schools, the study of the self-evaluation report prepared by the higher school, an external assessment visit, the preparation and announcement of the external evaluation report, the follow-up procedures of external evaluation.

3.1. Sklandų pasirengimą išoriniam įvertinimui užtikrintų aiškūs kolegijų išorinio įvertinimo tikslai, tiksliai parengta kolegijos įsivertinimo ataskaita ir kompetentingi išoriniai įvertintojai.

3.2. Kolegijos įsivertinimo ataskaitos analizė ir jos įvertinimas taptų objektyvesni šiame etape vadovaujantis kiekybiniais parametrais ir skiriant didesnę dėmesį kolegijos vidinės kokybės užtikrinimo sistemos veiksmingumui įvertinti.

3.3. Vertinimo vizitų skaidrumą padidintų daugiau susitikimuose su vertintojais savo iniciatyva dalyvaujančių asmenų, o vizitų veiksmingumą – galimybė išanalizuoti papildomus kolegijos dokumentus iki vertintojų vizitų.

3.4. Rengiant įvertinimo ataskaitas būtina laikytis nuoseklumo: pradėti analitine ir baigti įvertinamąja dalimi – iš pradžių pateikti argumentus, pagrindžiančius kolegijos privalumus ir trūkumus pagal atskiras veiklos sritis ir tik juos įvardijus nuspręsti, kokia visos institucijos veiklos kokybė. Viešai pristatant įvertinimo ataskaitos projektą, rekomenduojama skelbti sutrumpintą jo variantą.

3.5. Pasibaigus išoriniam įvertinimui kolegijoms tikslinga pateikti išsamius išorinių įvertintojų suformuluotų rekomendacijų išaiškinimus ir stebėti, kaip rekomendacijos vykdomos.

3.6. Remiantis įvertinimo rezultatais rekomenduojama atlikti visų neuniversitetinių aukštųjų mokyklų apibendrintą įvertinimą, atskleidžiantį bendras jų funkcionavimo ypatybes ir jų plėtros problemas.

3. The problems met in the external evaluation of colleges could be solved by the following means:

3.1. Explicit goals of the external evaluation of colleges, precisely prepared self-evaluation reports by colleges and competent external experts would assure a fluent preparation for external evaluation.

3.2. The analysis and evaluation of the college's self-evaluation report would become more impartial following quantitative parameters and focusing on the evaluation of the effectiveness of the college's internal quality assurance system.

3.3. Assessment visits would become more transparent due to a larger number of individuals participating on their own initiative in the meetings with assessors, and visits would turn more effective with the possibility for assessors to analyse the supplementary documents of the college before the beginning of the visit.

3.4. It is indispensable to keep to the sequence of the preparation of evaluation reports: to start with an analytical part and complete with an evaluative one, i.e. at first, to present evidence proving the strengths and weaknesses of the college with regard to different areas of its work, and when they have been identified, to decide on the quality of the work of the entire institution. Publishing the draft of the evaluation report, its shorter version could be presented.

3.5. When the external evaluation has been completed, it is advisable to provide comprehensive explications of external evaluators' recommendations for colleges and monitor how these recommendations are put into practice.

3.6. On the basis of the evaluation results, it is recommended to perform summative evaluation of the non-university higher education sector, and identify general peculiarities of its work and problems of its development.

LITERATŪRA / REFERENCES

- Accreditation Models in Higher Education* (2004). Internetinis adresas: <http://www.enqa.eu/files/ENQAmodels.pdf>. Puslapis aplankytas 2008 m. kovo 14 d.
- Arendsas R. I. (1998). *Mokomės mokytis*. Vilnius: Margi raštai.
- Barkauskaitė M., Bruzgelevičienė R. (2002). Švietimo įstaigos vertinimo nuostatos // *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Bitinas B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
- Dienys V., Pukelis K., Žiliukas P. (2005). Institutional Assessment of Research and Studies: Inevitable Feature of a Modern State or One More Bureaucratic Whim in Lithuania? // *The Quality of Higher Education*, 2. Kaunas: VMU, p. 26–51.
- Gage N. L., Berliners D. C. (1994). *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alma Littera.
- Gurskienė O. (2004). *Profesinio rengimo kaitos vertinimo modeliavimas*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
- Kolegijų veiklos kokybės vertinimo tvarkos aprašas (The Set of the Assessment Order for the Quality of the Colleges' Work)* (2006). Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. ISAK- 2013 redakcija.
- Kraujutaitytė L. (2003). Vertinimas nuolatinio institucinio mokymo (-si) procese // *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 6. Kaunas: VDU, p. 213–214.
- London Communiqué* (2007). Internetinis adresas: <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna>. Puslapis aplankytas 2008 m. kovo 14 d.
- Mapping external quality assurance in Central and Eastern Europe* (2006). Internetinis adresas: http://www.enqa.eu/pubs_occasional.lasso. Puslapis aplankytas 2008 m. kovo 14 d.
- Patry J., Gastager A. (2004). Dilemmas in Quality Assessment // *The Quality of Higher Education*, 1. Kaunas: VMU, p. 60–79.
- Quality Assurance and Accreditation: A Glossary of Basic Terms and Definitions* (2004). Bucharest: UNESCO.
- Quality Convergence Study* (2005). Internetinis adresas: http://www.enqa.eu/pubs_occasional.lasso. Puslapis aplankytas 2008 m. kovo 14 d.
- Quality procedures in European Higher Education* (2003). Internetinis adresas: http://www.enqa.eu/pubs_occasional.lasso. Puslapis aplankytas 2008 m. kovo 14 d.
- Savickienė I. (2005). *Universitetinių studijų kokybės vertinimo sistemos projektavimas*. Daktaro disertacija. Kaunas: VDU.
- Stumbrys E. (2004). Internal and External Quality Assurance in Higher Education // *The Quality of Higher Education*, 1. Kaunas: VMU, p. 158–165.
- Žibėnienė G., Stasiulionienė V. (2006). Lietuvos kolegijų vidinio ir išorinio institucijos kokybės vertinimų sąryšis // *Pedagogika*, 83. Vilnius: VPU.

*Įteikta 2008 m. balandžio mėn.
Delivered 2008 April*

AUŠRA ROSTLUND

Mokslinių interesų kryptys: studijų kokybės vertinimas, švietimo ekonomika.

Research interests: assessment of study quality, economy of education.

Studijų kokybės vertinimo centras

Centre for Quality Assessment in Higher Education

*A. Goštauto g. 12, LT-01108 Vilnius, Lithuania
ausra@skvc.lt*

IZABELA SAVICKIENĖ

Mokslinių interesų kryptys: studijų kokybės vertinimas, švietimo kokybės tobulinimas.

Research interests: assessment of study quality, development of educational quality.

Vytauto Didžiojo universitetas
Studijų kokybės centras

Vytautas Magnus University
Center for Quality of Studies

*S. Daukanto g. 27-314, LT-44249 Kaunas, Lithuania
i.savickiene@smf.vdu.lt*